

A SZENTFÖLD, MINT MISSZIÓS TERÜLET

ÍRTA:

DK. BÁRÓ VECSEY JÓZSEF AURÉL

A keresztesháborúk lezajlása után az apostoli munka mintegy végleg eltemetettnek látszott a Szentföldön. A győztes mohamedánok minden keresztény papot száműztek a *ferencrendiek* kivételével. Szent Ferenc fiainak igénytelen egyszerűsége, apostoli szegénysége és barátságos, kedves modora kiérdemelték tiszteletüket, sőt szeretetüket. De még őket is csak úgy tűrték meg, mint az egyes kegyhelyek *őreit*: akik ott imádkoznak, elvégzik a szertartásokat és foglalkoznak az odajövő zarándokokkal. Nem engedtek nekik semmiféle apostolkodást. A mohamedánok megtérítésére még gondolniok sem volt szabad: a hitétől eltérő, a keresztségét fölvevő muzulmánt rokonai megölték volna. A megtérítő papot pedig legalább is rögtön száműzték volna, de talán még ő sem került volna el a halált.

Így maradt ez századokon át: a török szultánok — különösen az utolsó száz év alatt — barátságos politikát folytattak az Anyaszentegyház iránt a Szentföldön. De ők is természetesnek találták, hogy a katolikusok csak *jogokat* tartanak fenn és csak kegyhelyeket *őriznek*. Másra ne is gondoljanak, mert akkor már nem a jóindulatú török szultánnal állanak szemközt, hanem az *Izlam kalifájával*, aki nem engedheti meg, hogy a Próféta egyetlen híve is elpártoljon.

Valójában már IX. Pius pápa észrevette, hogy az idők változtak és a heves üldözés alábbhagyott. 1847-ben felújította a jeruzsálemi pátriárkái széket, Szent Jakab apostol egykori egyházmegyéjét. Célja volt, hogy most már ne csak kegyelettel *őrizzék* az Úr Jézus születése, gyermeksége, szenvedése és feltámadása *helyét*, hanem a lakosságot is bevezessék Krisztus igaz Egyházába. Először is a szakadárokat, akik csak az áldatlan politika folytán váltak ki az egysegből. Később azután a pogányokat is.

A török kormány a szakadárok közt folytatott missziós munkát nem ellenezte. Ezt keresztény belügynek tartotta: nem ártotta bele magát. Sőt jobban szerette, ha a katolikus befolyás erősödik, inkább mint a szakadár, mert akkor (és már a 18. század eleje óta) a szakadárok állandóan Oroszországra tekintettek, mint amely a törököt egykor elűzi és az egész „közelebbi Keletet” ismét egyesíti, fetámasztván az „orthodox” Keletrómai birodalmat.

Mindamellet a fejlődés lassú volt. Egy-egy szakadár néha megtért, de tömegmozgalomról nem lehetett szó. A szkizmatikusok egyébként maguk is kevesen vannak a Szentföldön. A csekély számból nem is lehetne sokat visszaszerezni. A 19. század derekától lassan javult a közlekedés is. A keresztény Európa nem volt már olyan messze, mióta gőzhajók szelték a tenger habjait. Egyik-másik katolikus ország lakói, szerzetesrendek, tudományos intézetek iparkodtak megvetni a lábukat Palesztinában. Hol az áhítatos buzgalom, hol a felebaráti szeretet, hol a tudományos kutatás volt a letelepülés célja. A ferencrendieknek mind több segédcapatuk érkezett. A pátriárkái szék felújításának egy további következménye volt, hogy világi papság is keletkezett. Kezdetben ez is idegen volt; de lassanként akadtak hivatások az ország fiai közt is. A Szentföldön megalakultak a keresztény hitélet összes tényezői: világi és szerzetes papság, apácarendek. Intézmény pedig annyi (kórház, árvaház, menhely, iskola stb.), hogy sok keresztény ország nem volt oly jól ellátva. Ez a nagy apostoli buzgalom megteremtette gyümölcsét, mert a katolikusok száma szépen gyarapodott. Az ember maga sem tudja, hogyan és miből, de a számok ékesen szólnak. Az 1847-ben felújított pátriárkái egyházmegyének 1850-ben készült kimutatása szerint 4270 híve volt, 152 pap, szerzetes és apáca vezetése alatt. 1927-ben már 24.363 lett belőle, ezek közül nem kevesebb, mint 1695 volt pap, szerzetes vagy apáca.

Mindenesetre példátlan gyors ez az emelkedés, amelyet a távolabbi szemlélő — aki alkalomadtán a Szentföldre zarándokol — meg sem tud érteni. Türelmes és kitartó apostoli munka, főleg pedig sok imádság, áldozat, önfeláldozás és önmegtagadás eredménye ez a fejlődés. Az 1917-ben bekövetkezett angol hódítás megszüntette a mohamedán kalifa uralmát, de ezzel nem szűnt meg az Izlam híveinek nyakassága. A beözönlő cionista zsidók még háládanabb talaja az apostoli munkának: mert ők meg egészen ateisták.

Az angol világbirodalomnak nincs határozott egyházpolitikai programja. Az anyaország annyi felekezetre oszlik, hogy nincs erőteljes, tiszteletet parancsoló egyháza. A hivatalos közegek (had-sereg, közigazgatási tisztviselők) egyénenként az anglikánizmust szokták pártolni, de a polgári utasok legnagyobb része tízfelé is húz. Ezért a keletiek nem veszik komolyan Angliát mint *vallási* tényezőt, a cionizmust pártoló politikája miatt pedig nagyon megharagudtak rá *nemzeti* okokból.

Az angol kormány a Palesztinában található többféle keresztény egyház közül a *görög keletit* tekinti az igazi, benszülött, törzsökös egyháznak. Két okból: először, mert a Földközi tenger keleti részében az angol politika már a 18. század vége óta a *görög* népelemre

STETTKA GYULA: CONSUMMATUM EST

PENTELEI MOLNÁR JÁNOS: LEVÉTEL, A KERESZTFÁRÓL,

támaszkodik. A kis Görögország Angliának köszöni függetlenségét, ugyancsak Angliának a tetemes területi bővülést, amelyben részesült a világháború után. Másodszor pedig az anglikán egyház óhajta mindenáron kimutatni, hogy a Brit Szigetek a keresztény hitet egyenesen Szent Pál apostoltól kapták, Róma megkerülésével. Ezért állandóan keresi a szakadár keletiek barátságát. Mióta pedig Palesztina urai az angolok, módjuk nyílik hivatalosan is kimutatni ezt a célzatot. Teszik is, több befolyásos angol tényező pedig ismételtlen kimondta, hogy a Szentföldön semmi szükség sincs a „latinokra”, ott vannak az ortodox görögök, azok ott a kereszténység jogos képviselői. (Ezt a mondást ugyan meghazudtolja a gyakorlat, mert 1847 óta anglikán „püspökség” is van a szent városban; sok iskola-intézmény ott és az ország egyéb pontjain.)

Ez az angol politika mindenesetre *sértő* a katolikusokra. Bosszantó is, mert világos a rosszhiszemősége. Sem Anglia nem kapta a hitet Szent Pál apostoltól, sem a jeruzsálemi görög keleti pátriárka nem tekinthető úgy, mint Szent Jakab apostol *egyetlen és egyeneságú* utóda. Az első állítást megdönti az egyháztörténet. A másikat a szakadár görög pátriárkának már a *címe* is. Szent Jakab apostol idején Jeruzsálem lakossága csak olyan vegyes volt, mint akár ma. Az első pünkösdkor zsidók és prozeliták, krétaiak és arabok, médek és elamiták, kappadóciai és pentusi jövevények, valamint sok más nép fia hallgatták az első keresztény prédikációt. Mikor azután az apostolok szétoszlottak, csak Szent Jakab maradt Jeruzsálemben: ő úgy maradt ott, mint *mindenki* püspöke. Hiszen csak nemrég hallották az Úr Jézus búcsúszavait, köztük szigorú parancsát is: „Elmenvén, tanítsatok *minden* nemzetet.” (Máté 28, 9.)

Nem is gondoltak reá, hogy — az Úr szavával ellentétben — valamelyik népre, nemzetre korlátozzák a keresztény tanítást, csak egy nemzet tagjait kereszteljék meg, csak egy néppel akarjanak foglalkozni. Egy későbbi kor gyászos tette volt, hogy szétszakítsa Krisztus köntösét és megalapítsa a szakadár és eretnek alakulatokat: „görög keleti”, „kopt”, vagy akár „anglikán”. Ezek már nevükben is jelzik, hogy nem tagjai Krisztus *igaz* Egyházának, mert eltértek az Üdvözítő tanításától és egységre intő parancsától is.

Amilyen *sértő* az angol kormány illetén viselkedése, époly *kevésse veszedelmes*. A palesztinai lakosság háromnegyede mohamedán. A muzulmánok visszahúzódnak, elzárkóznak, de mégis látnak és megfigyelnek. Látják, hogy a kereszténység éppen Jézus Krisztus szülőföldjén nem egységes; egymással versengő, civakodó csoportokra szakadt. Ezen ők csóválják a fejüket, azonban észreveszik, hogy a vitakodó csoportok nem egyformák. Vannak közöttük szük-

keblűek, kizárólagosak, amelyek csak egy kis körre szorítkoznak, sőt nem is akarnak másokkal gondolni. És van egy, amely az egész világra kiterjed, tagjait minden nemzetből veszi, szentföldi zarándokai mind az öt világrészből, minden országból jönnek, sokféle, egymástól nagyon is eltérő nyelvet beszélnek. Ez az egyetemesség, ez az egész világot átfogó nagyszabású elgondolás tiszteletet parancsol a mohamedánoknak, mert ők is egyetemes, nemzetek fölött álló valláshoz vannak szokva, amely magábfoglal számos népet (arab, török, tatár, hindu, kínai, tagál, néger stb.). Ép ezért a szakadár görög vallásnak nincs tekintélye a palesztinai arabok szemében. Ugy tartják, hogy csak nemzetiségi érdekcsoport, amely politikai célokat hajszol vallási cégér alatt. A kitüntető tisztelet, amellyel az angol hatóságok és az anglikán egyházi körök a görög szkizmat környezik, még inkább árt neki. Az angol kormányzat népszerűtlenségéből átharamlik valami a már úgy sem kedvelt szakadár egyházra. Végeredményben azután egyik sem gondolhat hódításra, apostoli munkára és terjeszkedésre. Volt rá néhány eset, hogy egyes szakadár görögök levonták a nagy angol barátság gyakorlati konzekvenciáját. Egyszerűen áttértek az anglikánizmusra. (Ellenkező irányban — ügylátszik — senki sem mozdult meg.) Ám ez csak átcsoportosítás volt. Az egyesült anglikán-szakadár front ezzel nem lett erősebb.

Marad már most végül a nagy kérdés: *ha a mohamedánok figyelik a kereszténységet és annak különböző csoportjai közül egyedül az egyetemes, nemzetek fölött álló, katolikus Egyházat becsülik, meg fognak-e végre mozdulni, hogy hozzájöjjenek?* A vallásszabadság megvan, legalább elméletben. Lesz-e, aki felhasználja? Repedezik-e már a jég? Erre a kérdésre nem felelhetünk egyszerű igennel vagy nemmel, mert nagyon is erős volt és túlsoká tartott a nyomás. A százados bilincsek pedig megdermesztették a tagokat. Ha a számos, ott működő papot vagy szerzetest kérdezzük, nem adnak egyforma feleletet. Egy angolszármazású világi pap szerint nagyon elvétve, de akad egy-egy megtérő muzulmán, a szakadár keresztények között pedig elég gyakran van. Még több lenne, ha mindjárt átjöhetnének a latin szertartásra. Csakhogy erre külön engedély kell, amelyet eddig elég nehezen kaptak meg. Egy spanyol ferencrendi — egyúttal házfőnök: „*Mohamedánok megtérése? Ki van zárva. Soha*” Egy német rendtársa szintén nem bízik. Egy harmadik ferencrendi (olasz) már kissé több reménnyel van. 20 évnél hosszabb időt töltött ott és bízik, hogy majd csak megindul a megtérési hullám. A Sion-apácáknak Ain Karimban, Keresztelő Szent János szülőhelyén, lelenházuk van. A kitett gyermekek már rendszeren nagyon elgyöngült állapotban jutnak oda. Talán egy százalékot lehet meg-

menteni az életnek: de ezt az egy százalékot már katolikusnak nevelik föl. Hosszú évek alatt képződik valamilyen népelem így is. Mindezek a megkérdozettek idegenből származtak Palesztinába. Megtanulták a nyelvet — sőt egyik-másikuk meglehetősen gyengén vagy sehogyse. Volt azonban köztük egy ferencrendi páter, aki maga is palesztinai, arab anyanyelvű, mindenképpen az ország gyermeke. Ez így felelt: *„Nagyon jól dolgoztak már az előttünk volt nemzedékek; különösen az iskolákban, kórházakban. A lelkek már föl vannak szántva, gondolkodnak, keresnek, tapogatóznak. Még vagy tizenöt esztendő és eljön itt is a kegyelem órája.”* A páter éppen Betlehemben működik, az Úr Jézus szülőhelyén, ahol már így is katolikus a népnek csaknem egyharmada. Talán ezért ilyen optimista? De ha ez is oka a jó reményének: igaza van, mert az Urat se akarták befogadni övéi és mégis elterjedt az Egyház mind az öt világrészen.

Egy lenne még a kívánatos, hogy a missziós munka megindulhasson: lehetőleg le kellene vetni az „idegen” színezetet és XI. Pius pápa szellemében belegyökerezni a talajba. Kár, hogy itt még mindig régi szokások és kiváltságok léteznek, amelyeken túlnőtt az élet, mint amikor a jég alól elfolyik a víz és a jégkéreg már csak a levegőben lóg. A Szentföldön is még olyan az Egyház jogi berendezkedése, mintha az *elnyomás* állapotában volna, *üldöz*ő kormány alatt. A valóság pedig, hogy *szabadságot* élvez. *Közönyös*, de *nem ellenséges* kormány alatt. Az Egyház két legnagyobb méltósága Palesztinában: a jeruzsálemi pátriárka, az ország főpásztora és a ferencrendi custos, a Szenthelyek őre. Régi szokás alapján mind a kettő olasz. Egyes házak, intézmények élén, hol ilyen, hol olyan, de mindig külföldi áll. Pedig vannak már helybeli világi papok, ferencrendiek, szaléziánusok és egyéb férfiszervezetek tagjai. *P. Schuller Dénes, ferencrendi generális még 1911 előtt elrendelte, hogy a Custodia nyelve az arab legyen és minden odarendelt szerzetes tanuljon meg arabul.* De generálisi ideje letelt, a háború is közbejött és az arab tanulás megakadt.

Egy ott működő világi pappal (nem palesztinai ember) eszmecserét folytattak ezekről a kérdésekről. Az illető nem híve annak az elvnek, hogy lehetőleg palesztinaiak kerüljenek vezető állásokba. Szerinte: *„Az európai országok képviselői nem lennének olyan figyelmesek helybeliek iránt.”* Erre azt feleljük, hogy a diplomáták a figyelmet azért tanúsítják, hogy országuknak tekintélyt és előnyöket szerezzenek. Akkor is megtennék, ha palesztinaiaknak kellene udvarolni: sőt talán még inkább. Azután meg: a sok diplomáciai^{va} egyéb jóindulat, támogatás, a követek ünnepélyes fogadása, megtömjénezése, díszhelyekre ültetése és sok egyéb hasonló, mind nem öncél. Jó volt, amíg az üldözés dühöngött, vagy legalább is

tartani kellett tőle. Meg kellett riasztani az üldözőket, hogy ne merjenek mukkanni. A riasztó viselkedésnek azonban megvolt az ellenértéke: *a szuronyok árnyékában nem volt apostolkodás, amint-hogy egyébként is tilos volt. Most eltolódtak a viszonyok, megnyílt a tér az apostolok előtt.* Csak úgy is dolgozzanak, mint Krisztus apostolai, egyedül az isteni Mester kegyelmére támaszkodva és ebben bizakodva.